ALLES OP ZIJN TIJD

Lezen:
Prediker 3:1 - Alles heeft een bestemden tijd, en alle voornemen onder den hemel heeft zijn tijd.

Inleiding

Tijd is een van de meest herkenbare en tegelijk meest ongrijpbare werkelijkheden van ons leven. Wij leven binnen grenzen die wij niet zelf hebben gesteld. Er is een begin en een einde, een moment om te handelen en een moment om te wachten. Toch willen wij de tijd graag beheersen. Wij maken plannen, stellen doelen en proberen onze omstandigheden te sturen. Wanneer iets niet lukt op het moment dat wij hadden gedacht, kunnen wij onrustig, teleurgesteld of zelfs opstandig worden.

Prediker 3:1 plaatst ons midden in deze spanning. Het vers spreekt nuchter over de werkelijkheid van het leven: alles heeft een bestemde tijd. Dat betekent niet dat alles voor ons begrijpelijk of aangenaam is. Het betekent wel dat ons leven niet uit losse, zinloze momenten bestaat. De tijd staat niet buiten Gods bestuur. Tegelijk worden wij niet opgeroepen tot passiviteit of fatalisme. Dit vers leert ons om onze eigen plaats als mens te verstaan: afhankelijk, begrensd en toch verantwoordelijk.

Bijbelstudie

Het vers begint met de woorden: “Alles heeft een bestemden tijd.” Het woord “alles” is breed. Het omvat niet alleen de grote gebeurtenissen in ons leven, maar ook de gewone dingen van iedere dag. Ons werk, onze rust, ontmoetingen, afscheid, groei en verlies: niets daarvan valt buiten de werkelijkheid van de tijd. Prediker laat ons beseffen dat het leven niet onbeperkt beschikbaar is. Ieder moment komt en gaat.

De uitdrukking “bestemden tijd” wijst op een vastgestelde of passende tijd. Het gaat niet alleen om het feit dat iets op een bepaald moment gebeurt, maar ook om de gedachte dat gebeurtenissen een plaats hebben binnen een groter geheel. Voor ons blijft dat geheel vaak verborgen. Wij kennen meestal maar één stukje van de weg. Wij weten wat achter ons ligt en zien iets van het heden, maar de toekomst ligt voor ons dicht. Juist daarom ervaren wij de tijd vaak als onzeker.

Toch is onzekerheid voor ons niet hetzelfde als willekeur. Dat is een belangrijk onderscheid. Dit vers leert niet dat het leven wordt beheerst door blind toeval of door een onpersoonlijk noodlot.

De formulering “bestemden tijd” roept ons juist op om te erkennen dat er een orde is die groter is dan onze planning. Wij zijn niet de heren van de tijd. Wij ontvangen de tijd.

Daarmee wordt ook ons menselijk verlangen naar controle aangesproken. Wij plannen terecht. Verantwoordelijkheid betekent niet dat wij alles maar moeten laten gebeuren. Een man die zijn gezin dient, zijn werk doet en zich voorbereidt op de toekomst, handelt niet verkeerd wanneer hij vooruitkijkt. Maar onze plannen hebben grenzen. Wij kunnen een agenda vullen, maar niet bepalen welke gebeurtenissen zich werkelijk zullen aandienen. Wij kunnen ons inspannen, maar niet afdwingen dat ons werk vrucht draagt. Wij kunnen zorg dragen voor onze gezondheid, maar niet zelf beschikken over de lengte en inhoud van ons leven.

Het tweede deel zegt: “alle voornemen onder den hemel heeft zijn tijd.” Het woord “voornemen” kan hier worden verstaan als een zaak, gebeurtenis of gebeuren. Het gaat dus niet alleen over wat mensen van plan zijn. Alles wat zich onder de hemel voordoet, heeft zijn tijd. “Onder de hemel” tekent de wereld waarin wij leven: de zichtbare werkelijkheid, met haar mogelijkheden en beperkingen. Het is de plaats waar mensen werken, wachten, bouwen, lijden en hopen.

De woorden “onder de hemel” herinneren ons eraan dat wij schepselen zijn. Wij leven niet boven de tijd en niet buiten de tijd. Wij kunnen de tijd niet terughalen en evenmin vasthouden. Een voorbijgegaan moment wordt niet opnieuw beschikbaar. Daarom is tijd kostbaar. Wie beseft dat zijn tijd ontvangen tijd is, leert anders omgaan met vandaag. Hij hoeft niet voortdurend terug te leven in wat voorbij is en ook niet geheel op te gaan in wat misschien nog komt.

Dat vraagt om een evenwichtige houding. Enerzijds mogen wij ons leven niet achteloos leiden. Als alles zijn tijd heeft, betekent dat niet dat onze keuzes er niet toe doen. Wij zijn geen machines die slechts een vooraf ingesteld programma uitvoeren. Wij denken, beslissen, werken en dragen verantwoordelijkheid. Anderzijds moeten wij erkennen dat wij niet overzien wat God doet. Onze taak is niet om de hele loop van de tijd te beheersen, maar om trouw te zijn in de tijd die ons gegeven wordt.

Vooral in moeilijke omstandigheden wordt dit vers op de proef gesteld. Wanneer ziekte, verlies of teleurstelling ons leven binnenkomen, kan de gedachte aan een bestemde tijd hard klinken. Wij moeten daarom niet te snel spreken alsof wij precies weten waarom iets gebeurt of wat Gods bedoeling ermee is. Prediker geeft geen eenvoudige verklaring voor ieder persoonlijk verdriet. Wel houdt het vers ons voor dat ook moeilijke tijden niet buiten Gods regering vallen. Dat is geen goedkope oplossing voor pijn, maar een grond onder de voeten wanneer wij zelf geen overzicht hebben.

Ook goede tijden hebben hun eigen verzoeking. Wie voorspoed ontvangt, kan gaan denken dat hij het leven in handen heeft. Hij vergeet dan gemakkelijk dat ook voorspoed ontvangen wordt. Het besef dat alles zijn tijd heeft, bewaart ons voor hoogmoed. Wij mogen genieten van goede gaven, maar niet doen alsof wij ze zelf hebben voortgebracht of blijvend kunnen vasthouden.

Het vers leert ons bovendien wachten. Wachten is niet hetzelfde als nietsdoen. Het kan betekenen dat u niet voortijdig ingrijpt, geen uitkomst forceert en uw verlangen niet tot hoogste gezag maakt. Dat is moeilijk, omdat wachten onze afhankelijkheid zichtbaar maakt. Wij willen graag handelen wanneer het ons uitkomt. Geloof leert echter ook buigen voor Gods tijd, zelfs wanneer die tijd anders is dan wij hadden gehoopt.

Daarbij is het belangrijk dat “zijn tijd” niet betekent dat iedere menselijke daad daarom goedgekeurd wordt. Dat iets gebeurt, bewijst nog niet dat het rechtvaardig of gehoorzaam is. Het vers beschrijft de werkelijkheid van Gods bestuur; het ontslaat ons niet van de roeping om goed te handelen. Wij mogen dus nooit ons verkeerde handelen verontschuldigen met de woorden: “Het moest blijkbaar zo gebeuren.” Afhankelijkheid van Gods tijd maakt ons niet zorgeloos, maar juist waakzaam en verantwoordelijk.

Prediker 3:1 nodigt ons ten slotte uit tot nederigheid. Wij mogen plannen maken, maar wij moeten onze plannen los kunnen laten. Wij mogen verlangen naar verandering, maar niet vergeten dat ook ons wachten betekenis heeft. Wij mogen verdriet hebben over wat verloren ging, zonder te ontkennen dat onze tijd in Gods hand is. En wij mogen dankbaar zijn voor wat vandaag gegeven wordt, zonder te menen dat wij morgen kunnen opeisen.

De vraag is daarom niet alleen: “Wat staat er op mijn programma?” De diepere vraag is: “Hoe leef ik voor Gods aangezicht in de tijd die mij gegeven is?” Wie dat leert, wordt niet passief, maar rustig werkzaam. Hij doet wat zijn hand vindt om te doen, zonder zichzelf tot bestuurder van het geheel te maken. Alles heeft zijn bestemde tijd. Dat is een oproep tot vertrouwen, gehoorzaamheid, geduld en dankbaarheid.

Gespreksvragen

1. Wat valt u op aan het woord “alles” in dit vers?
2. Wat betekent “een bestemden tijd” voor uw kijk op de gebeurtenissen in uw leven?
3. Welke spanning ervaart u tussen plannen maken en erkennen dat u de tijd niet beheerst?
4. Waarom is dit vers geen oproep tot fatalisme of passiviteit?
5. Hoe kan de gedachte aan Gods tijd moeilijk klinken in tijden van verdriet?
6. Welke gevaren zijn er wanneer u Gods tijd uit het oog verliest in voorspoed?
7. Wat betekent het praktisch om trouw te zijn in de tijd die u gegeven wordt?
8. Waarin wordt u door dit vers vooral opgeroepen: wachten, handelen, vertrouwen of loslaten?